

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

בס"ד
פר' שמיני
גיליון שמ"ב
שנה ז'
ניסן תשפ"ו

וספירתם לָכֵם: שו"ת עם רבינו בהלכות ספירת העומר

נוסח לשם יחוד בספירת העומר

שאלה: בנוסח לשם יחוד בספיע"ה אומרים כמש"כ בתורה אם יש לדלג שבזה"ז הוי דרבנן.
תשובה: יש מחמירין.

[ובס' שאלת רב ח"א עמ' שניט השיב ע"ז מרן לדלג, ובס' נור החיים עמ' ר"ד השיב שהוי מח' עיי"ש].

להסתפר לפדיון הבן

שאלה: אם מותר להסתפר בימי הספירה לצורך פדיון בנו
תשובה: לא מצינו.

[וכי"כ בשו"ת חתם סופר או"ח סי' קנ"ח].

דף ספירת העומר אם צריך גניזה

שאלה: דף שכתוב בו יום ספירת העומר אם צריך גניזה.
תשובה: ראוי.

[וכיו"ב השיב לי מרן בדף שכתוב בו סוף זמן ק"ש: צריך גניזה, ועי' בס' דולה ומשקה עמ' שמ"א בדף שכתוב בו הכניסה לכהנים אסורה, השיב מרן: אולי, עיי"ש, ובס' אמרי מאיר עמ' מ"ב השיב מרן בדף שכתוב בו משכנס אדר בעי גניזה. ועיין בקובץ מה טובו אהליך יעקב חלק כ"א עמוד י', אם שרי להכניס דף של ספירת העומר לבית הכיסא, והשיב מרן צ"ל שמותר, עיין שם].

טיולים בימי הספירה

שאלה: אם מותר לעשות טיולים בימי הספירה.
תשובה: לא נזכר.

ליכנס לדירה חדשה בימי הספירה

שאלה: אם מותר ליכנס לדירה חדשה בימי הספירה.
תשובה: לא מצאנו לאסור ועיין שו"ת סי' תקנ"א דין ו'.

אם הוי זמן גרמא

שאלה: הרמב"ן קידושין ל"ד כתב דספירת העומר ל"ה מ"ע שהז"ג, וצ"ע מ"ט ל"ה ז"ג.

תשובה: שזה משום המציאות לא הזמן.

בירך המפיל

שאלה: אם בירך המפיל, ונזכר שלא ספר העומר מה יעשה.
תשובה: ישן ויבקש מחבירו בכתב שיעירונו

ב"ת בשבועות

שאלה: הסופר ספיע"ה בחג השבועות אם עובר בבל תוסיף.
תשובה: אם מכוון למצוה עובר.

תגלחת לקטן

שאלה: אם בימי הספירה מותר לעשות לקטן בן ג' שנים תגלחת.
תשובה: לא.

[מועדי הגר"ח]

שינוי פרק זמן מנהג האבלות בספירת העומר

שאלתי למרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל (אייר התשע"ט): באג"מ (או"ח ח"א סימן קנ"ט) סיכם את פרקי זמן האבלות השונים שיש נוהגים בספירת העומר, וכתב שבמקומות שנקבצו בעלי מנהגים שונים, אין לחוש למחלוקת וללא תתגודדו, ולכן רשאי אדם לנהוג שנה אחת בספירת העומר כמנהג אחד (גבי פרק זמן האבלות), ובשנה האחרת כמנהג אחר אם טעמם שווה. האם אפשר לסמוך על זה למעשה, דעד כאן לא נגע כלל גבי חשיבות קיום מנהג אבות?

ואמר לי הרב זצ"ל: לא כדאי לסמוך על זה. צריך לעשות תמיד את אותו הדבר.

שכח לספור ספירת העומר ביום האחרון וכבר קיבל עליו יו"ט של שבועות

שאלתי למרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל (כסלו התשע"ז): עובדא הוה בראובן שספר בברכה בכל ימי ספירת העומר, מלבד היום האחרון יום המ"ט. וקיבל עליו את חג השבועות מוקדם ורק לאחר מכן נזכר שלא ספר.

בעבר שאלתי למרן זצ"ל, מה יהיה הדין באדם שקיבל על עצמו שבת מוקדמת ולאחר שהתפלל, נזכר שלא הניח תפילין. והשיב לי מרן: ייתיר. יקח שלשה אנשים ויתיר הקבלה, וי"א שזה מועיל. האם גם כאן יוכל להתיר את קבלת החג שלו ולספור?

ואמר לי הרב זצ"ל: "כן, יתיר" [שי"ח מן השמיים]

בדברי השעה"צ לענין היוצא ע"י אחר בברכת ספירת העומר

ש. כתב השעה"צ סי' תפ"ט ס"ק ה', דהיוצא בספירת העומר ע"י אחר יכוין לצאת בהברכה אם הוא חייב בה, ובפשיטות כונת השעה"צ דכיון דשומע כעונה ואם אינו חייב הרי בירך ברכה לבטלה.

אמר היום ל"ג בעומר

שאלה: מי שאומר לחבירו בליל ל"ג בעומר אל תאמר וידוי שהיום ל"ג בעומר, אם יכול לספור בברכה
תשובה: צ"ע.

להסתפר משום שלום בית

שאלה: אם יש להתיר לאדם להסתפר בימי הספירה משום שלום בית שאשתו מוחה בו שיגלח
תשובה: האשה תגלח זקנה כמה שתראה אבל הוא לא יגע בזקנו.

אשה בתספורת

שאלה: אם מותר לאשה בימי הספירה לגזוז שערות ראשה
תשובה: לא.

ספק ספיקא בספירת העומר

שאלה: איך מברך בספיע"ה ע"י ס"ס, הא קיי"ל שאין מברכין על ס"ס משום לא תשא כמש"כ המשנ"ב סי' רט"ו.
תשובה: יש חילוק בין ספיקא דדינא לספק במציאות.
[ובשו"ת ברכת יהודה ח"ד סי' מ' הביא תירוץ ממרן שליט"א כיון שהעיקר כהסוברים דכל יום מצוה בפ"ע]

עוד בענין הנ"ל

שאלה: יש שחילקו דאין מברכין בס"ס זהו שהס"ס לברכה, ולא לגוף המצוה.
תשובה: לא שמענו.

ברכה בספירת העומר

שאלה: התוס' בכתובות ע"ב דאין מברכין על ספירת זבה שמא תראה, וצ"ע אי"כ איך מברכין על ספיע"ה שמא ישכח.
תשובה: אולי ס"ל לתוס' שספיע"ה כל יום הוי מ"ע בפ"ע.

ספירה מספק

שאלה: כשאין יודע מהו הספירה וסופר מספק על תנאי אם הוי ספירה.
תשובה: י"א דלא הוי ספירה, וי"א שיוצא מספק.

רב ששכח

שאלה: רב הסופר כל יום בבית הכנסת ושכח, אם יכול לבקש מאחר שלא יספור, ומדין ערבות יברך בכדי שלא יהא לו בזיון.
תשובה: לא.

חנוכת בית בימי הספירה

שאלה: אם אפשר לעשות חנוכת הבית בימי ספירת העומר.
תשובה: בל"ג בעומר.

[וכן השיב מרן בקוג' ידון משה חט"ז עמ' ק"א, ולענין ליכנס לדירה בימי הספירה השיב מרן במועדי הגר"ח ח"א תשו' קע"א, דלא מצאנו לאסור עיי"ש]

אחד מברך

שאלה: מ"ט בספיע"ה כל אחד מברך, ולא אחד מברך לכולם משום ברוב עם כמבוי בשו"ע או"ח סי' רצ"ח.

תשובה: צריך שיוציא הספירה בפה והברכה כעין המצוה.

[והרעק"א סי' תפ"ט כתב דעדיף שאחד יברך לכולם, וכן הקשה בשו"ת מבי"ט סי' ק"פ, ועיין בס' בד קודש ח"ד ס"ב, ובשו"ת מהרשד"ם סי"א ובשו"ת יעלת חן ח"א סי' ל"א תירוצים נוספים, ובפעם אחרת השיב לי מרן לא כולם יכולים לשמוע]

לכוון לא לצאת מהש"ץ

שאלה: כשהש"ץ סופר ספיע"ה אם יש לכוון לא לצאת בספירה או שא"צ.
תשובה: סתמא כ"ה

סיים שמו"ע ולא פסע אם יספור

שאלה: לדעת החזו"א מי שסיים שמו"ע ולא פסע אין ללמוד בנתיים, מהו לענין ספיע"ה, אם יכול לומר קודם שפסע.
תשובה: יש להקל.

ברכה כל יום

שאלה: להסוברים שבספיע"ה כל הימים מצוה אחת, מ"ט מברך בכל יום.
תשובה: כי היא מצוה המתחלקת.

[וכן תירץ בחי' הגר"ז מנחות ס"ו, ועמש"כ בזה בשו"ת מהרל"ח סי' ס"ב ובשו"ת שבט סופר או"ח סי' מ"א, וראה במכתבו של מרן בס' אגרות וכתבים דרך אמונה סי' קמ"ח שהוכיח דע"כ יש ברכה על חצי מצוה].

והדברים תמוהים דאיהו גופיה לא הזכיר הברכה כלל, ומאי אכפת לך דאין חייב.

ת. מיחזי כברכה לבטלה.

בהנ"ל

ש. בדברי השעה"צ הנ"ל, האם קי"ל כן בכל ברכה דיש לו ספק ויוצא ע"י אחר דצריך לכוין שאם אינו מחויב אינו יוצא.

ת. יתכן.

להשמיע שירים בספירת העומר לצורך

ש. או"ח תצ"ג. בימי ספירת העומר, האם מותר להשמיע לילדים בן (בגילי שנה עד שלוש שנים) שירים מטייפ, שזה מרגיעם. (ובעל כרחק גם הנשים הגונות ישמעו).

ת. אין ראוי.

תלישת שערו' בימי העומר

שאלה: האם מותר לתלוש שערו' מהראש בכוונה בימי ספירת העומר.

תשובה: טוב לזהר.

[אריה שאג]

צורת הספירה

שאלה: שלחתי לרבינו מרן שליט"א, את דברי הגר"א בפירוש על תו"כ, לענין ספירת שמיטין ויובלות וספירת העומר, שיוצא מדבריו דלא כהמ"ב שכתב שצורת הספירה שאנו עושים רק מנהג וכתב לי רבינו בזה"ל: אין מהגר"א שום ראייה.

ואעתיק את לשון הגר"א בפי' על תו"כ. (בהר פרשתא ב' ה"א) "וכן הוא בספירת העומר, וזהו פי' הגמ' דאמר, מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי ואנו לומדים מג"ש וספרתם, כמו בשמיטה צריכים למנות השבוע בכלל, ובפרט כמה הוא בשבוע, וכל השמיטות שכבר עברו, א"כ גם בספירת העומר צריכים למנות כן.

ודלא כמש"כ הטור בזה ד' שיטות, דעה א' דאין למנות רק הימים, והשבועות א"צ למנות רק בסוף שבוע, דעה ב' דאין צריך לחזור ולמנות הימים בפרט, כי כבר אמר כמה ימים הם במס' הספירה, דעה ג' דאין צריך למנות את השבועות שעברו, אלא יאמר היום כך ימים שהם כך ימים בשבוע פלוני, דעה ד' כמנהגינו עתה. והאמת כי אנחנו "חייבים מה"ת" למנות כמנהגינו, היום כך ימים שהם כך שבועות וכך ימים בעומר. עכ"ל הגר"א בפי' על התו"כ.

וצ"ע כוונת מרן רבינו שליט"א שאין ראייה מהגר"א. וראיתי שרבינו בדרך אמונה (פ"י משמיטה ויובל ה"א) מביא לענין ספירת שמיטין ויובלות, שצריך למנות גם השנים, וגם השמיטין, וגם חלק השמיטין, ונראה שם שהוא מעיקר הדין דאורייתא. והגאון כותב שלומדים ספירת העומר מספירת שמיטין ויובלות, וצ"ע.

תשובה: לפי מה שהעתיקת יפה כתבת אבל כמדומה שבהגהות הגר"א שהדפיס הח"ח ליתא כ"ז.

[דולה ומשקה]

אם חייב לומר ספירת העומר במנין גדול יותר

שאלה. בספר סדר היום מבאר ענין ספירת העומר בבית הכנסת משום ברוב עם הדרת מלך. צ"ע א"כ אדם שיש לפניו ב' מנינים מנין אחד קטן ומנין אחד גדול יותר ויש בו יותר ברוב עם הדרת מלך, האם לפי דבריו כך צריך לנהוג להתפלל במנין הגדול יותר משום ברוב עם הדרת מלך.

תשובה. אין חייב.

[אשיחה ח"ב עמוד שמח].

ספירת העומר קודם עלינו

הנה החזו"א ספר ספירת העומר קודם עלינו לשבח (ודלא כהגר"א במעש"ר אות סט וכמנהג רוב העולם), ונסתפקתי מה הדין אם כשסיים שמונה עשרה התחילו הציבור עלינו לשבח וקי"ל שצריך לומר עלינו לשבח עם הציבור הא יספור ספירת העומר קודם עלינו לשבח או אחר עלינו לשבח.

תשובת מרן זצ"ל: קודם עלינו

ושאלתי: מאי טעמא

תשובת מרן זצ"ל: משום תמימות

[שימוש הכמים]

לספור ספירת העומר עם הילד "ביום" בברכה

שאלה: האם אפשר לספור ספירת העומר עם הילד "ביום" בברכה

תשובה: אם לא ידלג יום.

קטן ששכח יום אחד

שאלה: קטן שסופר ספירת העומר, מדין חינוך, האם להורות לו שאם שכח יום אחד, שיספור שאר ימים בלי ברכה, או לא.

תשובה: כן.

לברך בסופר מספק שתי ימים

שאלה: בספירת העומר, בנדין המפורסם של הדבר אברהם (ח"א ל"ד), במי שנמצא במדבר ואינו יודע כמה היום בעומר, וסופר מספק שתי ימים, שכתב שלא יברך (שאין זו ספירה), האם חוששים לדבר אברהם ואין מברכים, או כסתימת הראשונים (בעל המאור ועוד) ומברכים

תשובה: לא לברך.

[משיבת נפש]

לספור בברכה אם צריך להחסיר יום בהמשך

שאלה: מי שידוע שיצטרך להחסיר יום אחד מלספור, האם עכשיו יספור עם ברכה.

תשובה: אין הוא נביא שידוע מה שיהי'.

[שמחת אברהם מכתבי הנדיב רבי אברהם וולפסון ז"ל]

בירך ספירת העומר אחר חצי קדיש

שאלה: עובדא הוי בימי ספירת העומר בחזן שהתחיל קדיש (אחרי שמו"ע) ועצר באמצע (אמר רק חצי קדיש) והחל לברך ספירת העומר 'ברוך אתה ה', ואז נזכר הציבור שלא גמר את הקדיש, מה עליהם לעשות, האם שימשיך לברך (אדהכי והכי עבר קצת זמן ונהיה הפסק), או שיגמור את הקדיש ואז הוא או אחר יברך.

תשובה: ימשיך לברך.

[ש"ח חיים להר"ה ר' חיים מלין שליט"א]

אמר בספיה"ע נוסח הלילה או כעת במקום היום

נשאל רבינו זצ"ל, במכתב מהגרש"א שטרן שליט"א (כ"ט ניסן תשע"ו אות ב'), בספירת העומר אם לא אמר "היום" אלא "כעת", האם יוצא בכך. ומה הדין באמר "הלילה" ולא אמר "היום". והשיב רבינו, הלילה מסתמא דינו כהיום דיצא, אבל אם אמר כעת צ"ע, ואמר לי רבינו זצ"ל (ספיה"ע תשע"ג) דלכתחילה בודאי אין לומר כעת כו"כ בעומר רק היום כו"כ בעומר

שירה בפה וצלצול דרך שיר בטלפון וטייפ

כתב רבינו זצ"ל, שמעתי מאמור"ר זללה"ה שהמנהג להחמיר בשירה בפה בין בימי בין המצרים ובין בספירת העומר, והיינו בימות החול אבל לא בשבתות, (הערות לס' קרא עלי מועד פ"ב ס"ו תורת המועדים ס"י תקנ"א ס"יה), ומי"מ צידד ששירים שמענין החורבן כמו ולירושלים עירך מותר (תורת המועדים ס"י תקנ"א ס"יה אות א), ואמר רבינו דאמנם גם שירה בפה אסור אבל בעת הלימוד מותר שלא נחשב שיר אלא לימוד אבל להמשך בניגון אין להתיר (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט ס"י ט"ו)

והשיב רבינו, דאף בסיום מסכת בימי בין המצרים אסור לשיר שירים, (שו"ת שיח ליצחק ס"י ק"ט בהערה), ואף ע"י שמיעה מטייפ נחשב כמו כלי שיר, (תורת המועדים שם), ולענין שמיעת מנגינות בצלצול הפלאפון ועונה לאלתר, השיב רבינו, דיש להקל אף כשהצלצול הוא מנגינה ממש, ויש מהם שזה נשמע כמו שיר ששומעים בטייפ, ומ"מ כתב שאין ראוי להמתין על הקו זמן ממושך כשכשמתקשרים לארגוני החסד או ועדות הצדקות וכיו"ב ושומעים שירים ממש עד שעונים, (תשובות הגר"ח ח"ב עמוד תשס"ב). וכשיש מנגינות בנסיעה באוטובוס או בהמתנה בטלפון אי"צ לאטום אזינו דאינו מכיין להנות (תורת המועדים ס"י תקנ"א ס"יה אות ח).

בדברי החזו"א דספירה הראשונה אי"ז יום אחד

מה שאמר החזו"א ש"היום ספירה הראשונה" אי"ז "היום יום אחד", האם הוא גם כשיאמר "היום יום ראשון", שהרי לא גרע מספר בכל לשון שיצא (אם מבין הלשון), השיב רבינו זצ"ל, אולי. מה הדין כשיאמר היום הספירה האחרונה האם גם ככה"ג אין כאן ספירה כלל, השיב רבינו זצ"ל, יתכן וצ"ע.

[ידיו אמונה]

ומלבשתו עונה - רבינו זצ"ל מוציא ילד בברכה בספיה"ע

לא אשכח איך שבילדותי התעורר אצלי ספק בימי ספיה"ע, האם הש"צ טעה אתמול וטעו אחריו, והיו עוד שהתעוררו בספק, ובאתי אצל רבנו זצ"ל למחרת קודם מעריב, וחשב ואמר יש לי פתרון, אני יוציא אותך כל יום בברכה, ולרוב חיבה שהעריך עלי כלל לא עלה על ליבי שיש בזה איזה פחיתות כבוד, וכך היה שכל יום לפני הספירה נתן ידו עלי והראה לי בסוד והוציא אותי בקול רם בניעומו המיוחדת בברכה.

והנה בכל יום הייתי מתפלל עמו בסמיכות למקומו, אבל בשבת התפללתי בישיבת בית מאיר עם אבי זצ"ל, והנה בהגיע עת מעריב נזכרתי שהרב הוא זה שמוציא אותי, והלכתי לביהכ"ס חזון איש לדרמן מקום תפילתו, וראיתי שביהמ"ד מלא מצד לצד וניסיתי לפלס דרך למקומו, ושאלני א' מבניו להיכן אני הולך וכשאמרתי לו תמה עלי וכי אין מי שיוציא אותך רק הרב, ותוכ"ד ראיתי שהרב מחפש משהו ופונה ממקומו וסימן לי ביד לבא לידו, ואמר אני מחפש אותך, אני הרי צריך להוציא אותך בספיה"ע... כמו כן בהבדלה הייתי מגיע כל שבוע, עוד בזמנים שלא היו אנשים נוספים ושבוע א' התאחרתי ולפתע אני רואה את רבינו בחלון הבית הפונה לרחוב קורא לי, ואומר חפשתי אותך, אני מחכה עליך להבדלה..

[מתוך הספד תלמידו הגר"ש ויסברג שליט"א מרבני המכון, בספר ראה ישר עמוד רצ"ג]

שילוח הקן בימי ספירת העומר

אמר לי רבינו זצ"ל דמש"כ בספרים בשם האריז"ל דאין לעשות מצות שלוח הקן בימי ספיה"ע, ע"י בן יהודיע (קידושין ל"ט ב' ד"ה ליתנא), הכוונה היא רק לאופן שמחזיר אחר המצוה דזה אינו עת הראוי לה, אבל בודאי אם נזדמן לפנינו מצוה זו, מצוה הבאה לידיד אל תחמיצנה. וכ"כ במכתב בסו"ס שלח תשלח (עמוד קכ"ו ס"י צ"ו), ובהגהה שם, כתב המחבר שבמהדורות הקודמות ענה רבינו זצ"ל ששלוח הקן אינו חיוב אלא אם כן רוצה לזכות בביצים, ובעת שבא לפניו להביא הספר, ביאר רבינו שכוונתו היתה שאפשר לקיים המצוה לכתחילה אלא שמי שנוהג בכל דבריו על פי הקבלה יש לו אפשרות לא להתחייב במצוה ע"כ.

ובס' גבורי כח (ס"א א' עמוד קל"ח) מביא ששאל מרבינו בזה הלשון, ראיתי כי לפי דברי המקובלים אין לקיים מצוות שילוח הקן בימי ספירת העומר ע"כ אם כן לפי זה הו"ל מצות שלוח הקן כמצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות, והשיב רבינו זצ"ל, ח"ו שפטורים, רק לא יקח הבנים, וע"י בס' מועדי הגר"ח (ח"א ס"י קע"ב) שנשאל רבינו במי שרואה שלוח הקן בספיה"ע אם יש להמנע להמקובלים, והשיב, מצוה.

[לוקט ונערך מספר סר המישים]